

OKUDUĞUNU ANLAMA BECERİSİNİ ETKİLEYEN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER: BİR META ANALİZ ÇALIŞMASI

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Emine SUR¹

1 Dr., MEB, eminesur30@gmail.com, ORCID: 0000 0002 6594 8885.

Geliş Tarihi: 24.05.2021 Kabul Tarihi: 06.09.2021 DOI: 10.37669/milliegitim.941696

Öz: Günlük yaşamda en basit işlerin yürütülmesinden en karmaşık işlemlerim çözümüne kadar her süreçte okuma becerisine gereksinim duyulur. Elzem bir yaşam becerisi olan okuma, karmaşık bir süreci içerir ve farklı değişkenlerin etkisi altında kalır. Okuma becerisi, okuyucunun bir metinden çıkarımda bulunması ve onu önceden edindiği bilgi, beklenti ve deneyimlerle birleştirmesini gerektirir. Bu nedenle sosyoekonomik değişkenler de okuma becerisini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Meta-analiz yönteminin kullanıldığı bu araştırmanın amacı sosyokültürel ve sosyoekonomik değişkenler arasında yer alan cinsiyet, anne-baba öğrenim durumunun ve aylık gelirin okuduğunu anlama becerisini ne düzeyde etkilediğini tespit etmektir. Bu amaçla örneklemi ortaokulda öğrenim gören öğrencilerden seçen, bulgularında aritmetik ortalama ile standart sapma, t veya p değerlerine yer veren araştırmalardan veriler toplanmıştır. Cinsiyet değişkeni için 35 çalışmadan elde edilen 49, anne öğrenim düzeyi için 12 çalışmadan elde edilen 15, baba öğrenim düzeyi için 11 çalışmadan elde edilen 13, sosyoekonomik düzey değişkeni için 9 çalışmadan elde edilen 10 veri belirlenen kriterlere uygun olduğu için analize dâhil edilmiştir. Yapılan meta-analiz çalışması sonucunda “cinsiyet” ve “baba öğrenim durumu” değişkeninin okuduğunu anlama becerisi üzerinde çok düşük düzeyde, “anne öğrenim durumu” ve “gelir düzeyi” değişkeninin okuduğunu anlama becerisi üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: okuduğunu anlama, cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu, gelir düzeyi

VARIOUS VARIABLES AFFECTING READING COMPREHENSION: A META ANALYSIS STUDY

Abstract:

Reading skills are needed in every process from executing the simplest tasks to solving the most complex transactions in daily life. Reading, which is an essential life skill, involves a complex process and is under the influence of different variables. Reading skill requires the reader to infer from a text and combine it with previous knowledge, expectations and experiences. For this reason, socioeconomic variables are also among the factors affecting reading skills. The aim of this study, in which the meta-analysis method was used, is to determine to what extent gender, parental education status and monthly income, which are among sociocultural and socioeconomic variables, affect reading comprehension skills. For this purpose, data were collected from studies that selected secondary school students as their sample and included arithmetic mean and standard deviation, t or p values in their findings. For the gender variable, 49 data obtained from 35 studies, for the mother's education level 15 data obtained from 12 studies, for the father's education level 13 data obtained from 11 studies, for the socioeconomic level variable 10 data obtained from 9 studies were included in the analysis because they were suitable for the determined criteria. . As a result of the meta-analysis study, "gender" variable and "father's education level" had a very low effect on reading comprehension, and "mother's education level" and "income level" had a moderate effect on reading comprehension.

Keywords: reading comprehension, gender, mother-father education rate, income rate

Giriş

Günlük yaşamda en basit işlerin yürütülmesinden en karmaşık işlemlerin çözümüne kadar her süreçte okuma becerisine gereksinim duyulur. Dolmuşa binmek, alışveriş yapmak, bir adrese ulaşmak birçok bilgiyi okuyup anlamaya bağlıdır. Terfi almak, sosyal ihtiyaçları karşılamak, akademik kariyer yapmak gibi daha zorlu işlerde ise okuma ve okuduğunu anlama en vazgeçilmez, en temel ve en önemli dil becerisidir. Bireylerin varlığını sürdürebilmeleri ve kendini gerçekleştirebilmeleri iyi bir okuma becerisine sahip olmalarına bağlıdır.

Okuma görme, algılama, seslendirme, yazıdaki duygu ve düşünceleri kavrama, çözümleme, beyinde yapılandırma gibi göz, ses ve beyin çeşitli işlevlerinden oluşan; fizyolojik, zihinsel, ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir (Yıldız, 2003; Güneş,

2007). Bu süreçte bir yazının harflerini, sözcüklerini, imlerini tanımak; bunların anlamlarını kavramak; tek tek sözcükten cümlelere, cümlelerden paragraflara ve paragraflardan tüm kitaba kadar metin birimleri içinde ve arasında bilgileri bütünlüştürmek gerekmektedir (Göğüş, 1978; Ellemann ve Oslund, 2019). Okumanın gerçekleşmesi öncelikle yazılı harflerin tanınmasına ve algılanmasına bağlıdır. Algılanan sözcüklerin zihinsel işlemlerden geçirilerek kavranması, önceki bilgilerle yeni edinilen bilgilerin birleştirebilmesi ve yeniden yapılandırılması bu sürecin sağlıklı işleme için izlenmesi gereken adımlardır (Urfalı Dadandı, 2020).

Okuma üzerine yapılan açıklamalar incelendiğinde okuma becerisinin birbiriyle yakından ilişkili iki boyuttan oluştuğu görülmektedir. Okumanın fiziksel boyutunu göz kasları, netlik alanı, netlik açısı - okuma mesafesi oluştururken (Kurudayıoğlu, 2011) zihinsel boyutunu bilgileri inceleme, sıralama, sınıflama, ilişkilendirme, sorgulama, değerlendirme, ön bilgilerle birleştirme, zihinde yeniden yapılandırma aşamaları oluşturmaktadır (Güneş, 2009). Okuma becerisinin çok boyutlu yapısı, okuma ve okuduğunu anlama becerisinin bir dizi değişkenden etkilenmesine yol açmaktadır. Okuma becerisini etkileyen değişkenler arasında görme, işitme, zekâ, dil gelişimi, nörolojik olgunluk, genel hareket yeteneği, cinsiyet, aile, arkadaş çevresi, kitap-kütüphane erişimi, öğretmen ve okul değişkenlerini saymak mümkündür (Özbay, 2009).

Okuyucunun bir metinden çıkarımda bulunmasını ve onu önceden edindiği bilgi, beklenti ve deneyimlerle birleştirmesini gerektiren okuma; sosyoekonomik ve sosyo-kültürel değişkenlerin etkisinde kalan beceridir. Bireyin daha önceden edindiği bilgiler, konuya olan yakınlığı, kültürü, yaşam deneyimleri, ifade ve sözcüklerin bireysel yorumları anlamayı doğrudan etkilemektedir. Bu etkenlerin bireylere göre değişmesi nedeniyle de okuma bireyselleşmektedir (Carter vd., 2002; Akt. Anılan, 2004). Okur farklı şehirleri görme, bu şehirlere ait kültürleri tanıma imkânı bulmuşsa, müze ve kütüphane gezilerine katılmışsa, kitap fuarlarına gitmişse çok daha zengin yaşantı zenginliğine ve deneyimine kavuşmuştur. Gelir ve eğitim düzeyi yüksek aileler, çocuklarına entelektüel etkinliklere katılma imkânı sunarak çocuktaki bilişsel ve duyuşsal gelişime katkıda bulunmaktadır. Okuma sırasında birey kendi kişisel konumuna, duygusal yapısına, düşünsel yetisine göre bir metni anlamlandırmaktadır (Çakıcı, 2011).

Okumanın bireyin varlığını sürdürebilmesi için elzem yaşam becerilerinden biri olması anlama becerisini etkileyen unsurlar üzerine bir dizi araştırmanın yapılmasını sağlamıştır. Bu araştırmalarda çeşitli değişkenlerin okuma becerisi üzerinde ne düzeyde etkiye sahip olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde cinsiyet (Güngör, 2005; Çam, 2006; Karakuş Tayşi, 2007; Ateş, 2008; Sert, 2010; Özyılmaz, 2010; Çavuşoğlu, 2010; Uyanık, 2011; Özyılmaz ve Alcı, 2011; Şahin, 2011; Saracaloğlu vd., 2011; Gökteş ve Gürbüztürk, 2012; Ağın Haykır, 2012; Ünal, 2012; Baştuğ ve Keskin, 2012; Keskin Deniz, 2013; Semizoğlu, 2013; Bozkurt, 2013; Bayat vd., 2014; Berkant ve Tüzer, 2017; Akaydın, 2018; Özcan, 2018 Kurnaz, 2018; Altunkaya ve Sülükçü, 2018; Kandemir, 2019; Karasu, 2019; Bayraktar, 2019; Ökcü, 2019; Yılmaz,

2019; Urfalı Dadandı, 2020), anne-baba öğrenim durumu (Çam, 2006; Ateş, 2008; Sert, 2010; Çavuşoğlu, 2010; Saracaloğlu vd., 2011; Semizoğlu, 2013; Özcan, 2018; Akaydın, 2018; Kurnaz, 2018; Ökcü, 2019; Kandemir, 2019; Urfalı Dadandı, 2020) ve gelir düzeyinin (Çam, 2006; Ateş, 2008; Sert, 2010; Çavuşoğlu, 2010; Baştuğ ve Keskin, 2012; Keskin Deniz, 2013; Semizoğlu, 2013; Akaydın, 2018; Özcan, 2018; Akbalık, 2019) okuma ile ilişkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmalar incelendiğinde birbiri ile tutarlı olmayan sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Araştırmaların bir kısmında kadınların okuma başarılarının daha yüksek olduğu (Kılıç, 2019; Usta, 2019), bir kısmında cinsiyetin okuma becerisini etkileyen bir değişken olmadığı (Özyılmaz ve Alıcı, 2011; Saracaloğlu vd., 2011) görülmüştür. Anne-baba öğrenim durumunun okuma becerisine etkisini inceleyen araştırmaların bir kısmında iki değişken arasında anlamlı ilişkiye ulaşılmazken (Sabak Kaldan, 2007; Yılmaz, 2019) bir kısmında anne-baba öğrenim durumu yüksek öğrenciler lehine anlamlı farka ulaşılmıştır (Sert, 2010; Çavuşoğlu, 2010). Benzer şekilde gelir düzeyinin okuma becerisini etkileyen bir değişken olmadığını gösteren araştırmalar olmakla birlikte (Özder vd., 2012; Akbalık, 2019) gelir düzeyi yüksek öğrencilerin okuma başarılarının daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Çam, 2006; Sabak Kaldan, 2007). Yapılan incelemeler alanyazında cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu ve gelir düzeyinin okuma becerisine etkisine ilişkin belirsizliğin olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu ve gelir düzeyinin okuma becerisine etkisini inceleyen araştırmaları bütünsel açıdan değerlendirip genellenebilir sonuca ulaşmak amaçlanmaktadır. Bu genel amaç çerçevesinde çalışmanın problemleri ve alt problemleri aşağıda şekilde oluşturulmuştur:

Problem Cümlesi: “Okuduğunu anlama becerisini cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu ve gelir seviyesi ne düzeyde etkilemektedir?”

1. Öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi, anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi, baba öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi, aile gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu araştırmada cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu ve gelir düzeyi değişkenlerinin ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerine etkisini belirlemek amacıyla meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. Meta-analiz; bir konu, tema ya da çalışma alanı hakkındaki benzer çalışmaların belirli ölçütler altında gruplanıp, bu çalışmalara ait nicel bulguların birleştirilerek yorumlanmasıdır (Dinçer, 2014). Bu çalışmada meta-analiz yöntemi kullanılmış, daha önce yayınlanmış makalelerde yer alan veriler kullanılmıştır. Bu nedenle çalışma için etik izin belgesi alınmamıştır.

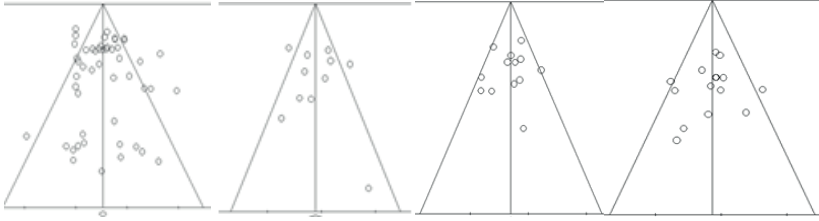
Verilerin Toplanması

Bu araştırmada kullanılacak veriler 2020 yılı Mart ayında toplanmıştır. Çalışmada kullanılacak verilere ulaşmak için “okuma, okuduğunu anlama” anahtar kelimeleri ve bu kelimelerin İngilizce karşılıkları ile Google Akademik, ULAKBİM ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanlarında tarama yapılmıştır. Yapılan tarama sonucunda 80 makale ve 314 lisansüstü tez olmak üzere toplam 394 çalışmaya ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışmaların analize dâhil edilebilmesi için önceden belirlenmiş ölçütlere uygun olup olmadıkları kontrol edilmiştir. Bu ölçütler (1) Örneklem grubunun ortaokulda öğrenim gören öğrencilerden seçilmesi (2) Araştırmada okuduğunu anlama becerisi ile cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu ve gelir düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi (3) Araştırma bulgularında örneklem büyüklüklerinin yer almış olması (4) Araştırma bulgularında aritmetik ortalama ile standart sapma, t veya p değerlerinin olması (5) Araştırmada kullanılan veri toplama aracının okuduğunu anlama düzeyini ölçmüş olması şeklindedir.

Çalışmaların kodlanması ve çalışma grubu: Yukarıdaki ölçütleri taşıyan çalışmalar, araştırmacı tarafından oluşturulan kodlama listesine kaydedilmiştir. Kodlama listesinde ulaşılan araştırmaların yazar(lar)ı, konusu, yayımlandığı veya tamamlandığı yıl, türü (nicel, nitel, karma, kuramsal), örneklem grubu, kullanılan veri toplama aracı ile cinsiyet, anne ve baba öğrenim durumu ve gelir düzeyi değişkenlerine ilişkin veriler yer almaktadır. Araştırmalar kodlama anahtarına girildikten sonra, meta-analize dâhil edilme ölçütleri doğrultusunda incelenmiş ve ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerini inceleyen 110 çalışmanın olduğu görülmüştür. 75 çalışma cinsiyet, 98 çalışma anne, 99 çalışma baba öğrenim durumu değişkenine ve 100 çalışma sosyo-ekonomik düzey değişkenine uygun olmadığı için analize dâhil edilmemiştir. Meta-analiz araştırmasında cinsiyet değişkeni açısından 35, anne öğrenim durumu değişkeni açısından 12, baba öğrenim durumu değişkeni açısından 11, gelir düzeyi değişkeni açısından 10 çalışma yer almıştır. Çalışmaların toplam örneklem büyüklükleri cinsiyet değişkeni açısından 7535, anne öğrenim durumu değişkeni açısından 5308, baba öğrenim durumu değişkeni açısından 5449, gelir düzeyi değişkeni açısından 4828 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada cinsiyet değişkeni açısından deney grubunu kadınlar, kontrol grubunu erkekler; anne-baba öğrenim durumu ve gelir düzeyi değişkenleri açısından deney grubunu öğrenim durumu ve gelir düzeyi yüksek, kontrol grubunu öğrenim durumu ve gelir düzeyi düşük ebeveyne sahip öğrenciler oluşturmaktadır.

Yayın yanlılığı: Yapılan meta-analiz çalışmasının yayın yanlılığı “huni saçılım grafikleri (Funnel plot)”, “Rosenthal’in Güvenli N yöntemi”, “Orwin’in Güvenli N hesaplama yöntemi”, “Duval ve Tweedie’nin kırılma ve doldurması” ve “Egger’in regresyon testi” ile incelenmiştir (Çolak vd., 2019). Cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu ve gelir düzeyi değişkenlerinin öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerindeki etkisine ilişkin yayın yanlılığı durumunu gösteren huni saçılım grafikleri Şekil 1’de verilmiştir:

Şekil 1: Cinsiyet, Anne-Baba Öğrenim Durumu ve Gelir Düzeyinin Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisine İlişkin Huni Saçılım Grafikleri

Huni grafiğinde bireysel çalışmaların etki büyüklükleri huni çizgilerinin içinde ve simetrik bir şekilde dağılıyorsa yayın yanlılığına sebep olmamakta; bireysel çalışmaların etki büyüklükleri huni çizgilerinin dışında ve asimetrik bir şekilde dağılıyorsa yayın yanlılığına sebep olmaktadır (Şaşmaz Ören ve Sarı, 2019). Bu bilgi doğrultusunda Şekil 1 incelendiğinde cinsiyet, anne ve baba öğrenim durumu ve gelir düzeyi değişkenlerini inceleyen çalışmaların etki büyüklüklerinin simetrik bir şekle yakın olarak grafiğe dağıldığı söylenebilir. Simetriye yakın bir dağılım, yayın yanlılığın düşük oranda olduğunu göstermektedir. Yayın yanlılığını incelemede kullanılan huni grafiğinin istatistiksel olarak destekçisi sıra korelasyonları, doğrusal regresyon yöntemi, kırılma ve ekleme yöntemi de ayrıca incelenmiştir (Eser vd., 2020).

Tablo 1. Yayın Yanlılığı Analiz Sonuçları

Değişken	Orwin Güvenli N	Duval ve Tweedie		Egger Test (p)
	(-/+ .01 S.O.F) Gereklili Çalışma	Kırılan	Gözlenen/Eklenen	
Cinsiyet	2247	0	0.34 (0.51)	0.24
Anne Öğrenim Durumu	1063	0	0.35 (0.50)	0.25
Baba Öğrenim Durumu	331	0	0.28 (0.41)	0.30
Sosyoekonomik Düzey	357	0	0.35 (0.57)	0.37

Tablo 1'e göre, Orwin'in Güvenli N analizi sonuçları, Cohen'in d katsayısını "önemsiz" olarak kabul edilen +/-0.01 aralığı dışında bir değere getirmek için meta-analize yeni araştırma eklenmesine gereksinim olmadığını göstermektedir. Bu analiz birleştirilen çalışmalarda yayın yanlılığının olasılığının çok düşük olduğuna işaret etmektedir. Duval ve Tweedie testi ise yayın yanlılığını olumsuz etkileyen çalışmaların meta-analizden çıkarılması veya simetrik karşılıklarının meta-analize eklenmesi durumunda oluşan etki değerlerinin gözlenen değerlerden önemli düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir. Ek olarak, Egger testinin sonucunun anlamlı olmaması ($p>.05$) da meta-analizde yayın yanlılığının olmadığını doğrulamaktadır (Çolak vd., 2019).

Heterojenlik: Meta-analiz çalışmalarında heterojenlik durumu hesaplanan p değeri ve Q değeri ile test edilir. P değerinin 0.05'ten küçük olması, bireysel çalışmalar arasında anlamlı bir farkın bulunduğunu, çalışmanın heterojen yapıda olduğunu gösterir. Eğer p değeri 0.05'ten büyük çıkarsa, çalışmanın homojen yapıda olduğu anlamına gelir. Homojenliğin bir diğer ölçütü ise, Q değeridir. Q değeri X2 tablosunda df değerine karşılık gelen değerden büyük ise, meta-analiz uygulamasının heterojen bir yapıda olduğu tam tersi durumda ise, meta-analiz uygulamasının homojen bir yapıda olduğu anlamına gelir (Dinçer, 2014).

Tablo 2. Meta-analize Dâhil Edilen Çalışmaların Heterojenlik Durumları

Bağımsız Değişken	k	Q	$P_{(Q)}$	I^2
Cinsiyet	49	138.395	0.00	65.317
Anne Öğrenim Durumu	15	17.290	0.24	19.029
Baba Öğrenim Durumu	13	16.312	0.17	26.433
Sosyoekonomik Düzey	10	25.101	0.00	60.161

Tablo 2'ye göre cinsiyet değişkeni için kullanılan Q değeri 138.395 ($sd_{(Q)}=48$; $p=0.00$), anne öğrenim durumu değişkeni için Q değeri 17.290 ($sd_{(Q)}=14$; $p=0.24$), baba öğrenim durumu değişkeni için Q değeri 16.312 ($sd_{(Q)}=13$; $p=0.24$) ve sosyoekonomik düzey değişkeni için Q değeri 25.101 ($sd_{(Q)}=10$; $p=0.00$) olarak hesaplanmıştır. Yukarıdaki değerler meta-analize dâhil edilen çalışmaların cinsiyet ve sosyoekonomik düzey değişkeni bakımından heterojen, anne ve baba öğrenim durumu değişkeni açısından homojen yapıda olduğunu göstermektedir.

Model seçimi: Çalışmaların kodlanıp belirlenen etki büyüklüklerinin hesaplanmasından sonra bir diğer önemli aşama kullanılacak meta-analizin modeline karar vermektir (Balcı ve Baydemir, 2015). Meta-analiz çalışmalarında sabit etkiler ve rastgele etkiler modeli üzere iki farklı model tercih edilmektedir. Meta-analiz çalışmalarında uygulama yapısı homojense, sabit etkiler modeli ile heterojen yapıda ise, rast-

gele etkiler modeli ile analize devam edilir. Sabit etkiler modeli, toplanan çalışmaların hepsinin tamamen aynı etkiyi tahmin etmesi varsayımına dayanır (Küçükönder, 2007; Akt: Doğan ve Baştuğ, 2020). Rastgele etkiler modeli, kendi içlerindeki varyansı ve çalışmalar arası varyansı dikkate alarak bir değerlendirme yapmayı gerektirir (Okursoy, 2009). P değeri ve Q istatistiklerinden elde edilen sonuçlar incelendiğinde bu çalışmanın anne ve baba öğrenim durumu değişkenleri açısından homojen, cinsiyet ve gelir düzeyi değişkenleri açısından heterojen yapıda olduğu görülmektedir. Bu sebeple genel etki büyüklüğünün hesaplanması; anne ve baba öğrenim durumu değişkenleri açısından sabit etkiler modeli, cinsiyet ve gelir düzeyi değişkenleri açısından rastgele etkiler modeline göre gerçekleştirilmiştir.

Etki Büyüklüklerinin Hesaplanması

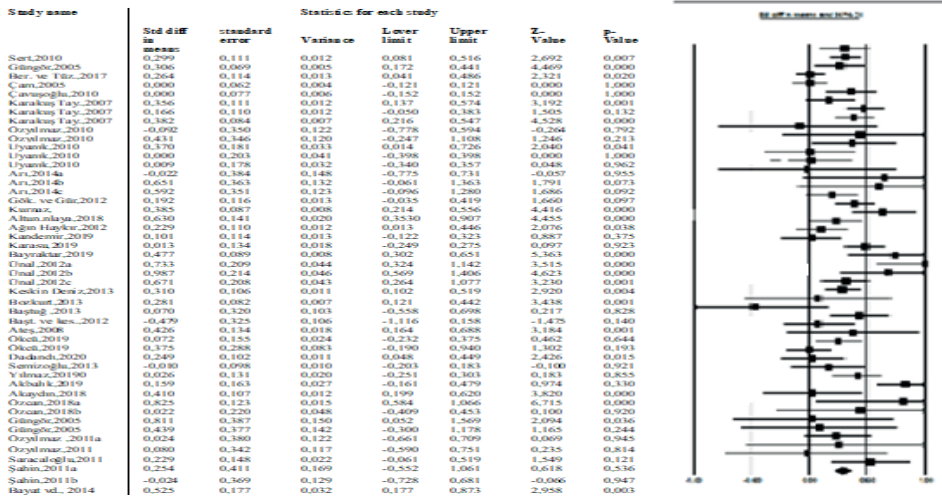
Etki büyüklüğü hesaplanmasında standardize edilmiş ortalama farkı yöntemi Cohen'in d katsayısı kullanılmıştır.

$-.15 \leq$ etki katsayısı (g ya da d) $< .15$ önemsiz düzeyde, $.15 \leq$ etki katsayısı (g ya da d) $< .40$ küçük düzeyde, $.40 \leq$ etki katsayısı (g ya da d) $< .75$ orta düzeyde, $.75 \leq$ etki katsayısı (g ya da d) < 1.10 geniş düzeyde, $1.10 \leq$ etki katsayısı (g ya da d) < 1.45 çok geniş düzeyde, $1.45 \leq$ etki katsayısı (g ya da d) mükemmel düzeydedir (Dinçer, 2014).

Bulgular

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerine cinsiyet, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu ve gelir düzeyi değişkenlerini ne oranda etki ettiğini belirlemektir. Cinsiyet değişkeninin ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerine etkisine ilişkin orman grafiği Şekil 2'de verilmiştir. Etki büyüklüklerine ilişkin bulgular Tablo 3'te gösterilmektedir.

Şekil 2. Cinsiyetin Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisine İlişkin Orman Grafiği

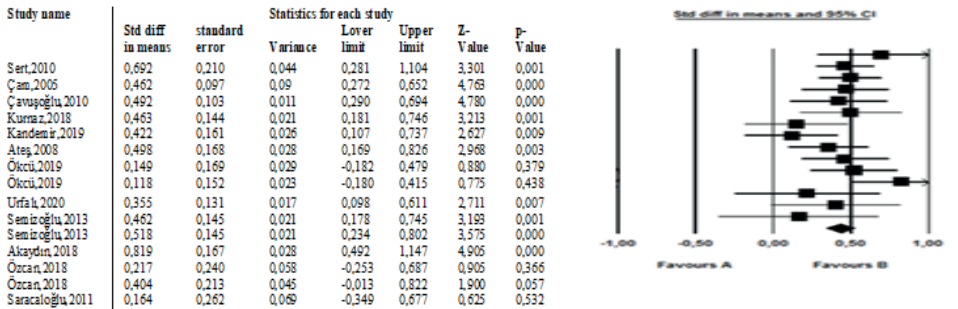
Tablo 3. Cinsiyetin Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Düzeylerine Etkisi

	k	n	EB _{ort}	p	z	S _{hata}	EB _{alt}	EB _{üst}
Cinsiyet	49	7535	0.28	.00	8.06	0.03	.21	.35

(k: Meta-analize dâhil edilen çalışma sayısı; EBort: Ortalama etki büyüklüğü; Shata: Standart hata; EBalt – EBüst: Etki büyüklüğünün alt ve üst sınırları Akt. Çolak vd.,2019)

Tablo 3 incelendiğinde, rastgele etkiler modeline göre 49 veri ile gerçekleştirilen meta-analiz sonucunda; %95'lik güven aralığının üst sınırı 0.35, alt sınırı 0.21, cinsiyetin okuduğunu anlama üzerindeki etkisi 0.28 ($p < .05$), standart hatası 0.03 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan etki büyüklüğü değeri Dinçer (2014) tarafından belirlenen sınıflandırmaya göre küçük düzeydedir. Tablo 3'te yer alan etki düzeyi ve Şekil 2'de yer alan orman grafiği ile birlikte değerlendirildiğinde, etkinin düşük düzeyde olmasının yanı sıra kadın öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Anne öğrenim durumu değişkeninin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine etkisine ilişkin orman grafiği Şekil 3'te verilmiştir. Etki değerine ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmektedir.

Şekil 3. Anne Öğrenim Durumunun Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisine İlişkin Orman Grafiği**Tablo 4.** Anne Öğrenim Durumunun Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Düzeylerine Etkisi

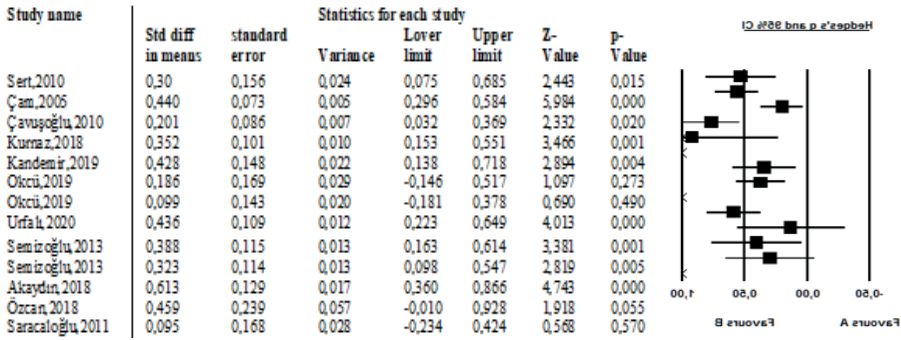
	k	n	EB _{ort}	p	z	S _{hata}	EB _{alt}	EB _{üst}
AED	15	5750	.43	.00	11.21	0.04	.34	.51

(k: Meta-analize dâhil edilen çalışma sayısı; EBort: Ortalama etki büyüklüğü; Shata: Standart hata; EBalt – EBüst: Etki büyüklüğünün alt ve üst sınırları Akt. Çolak vd.,2019)

Tablo 4 incelendiğinde, sabit etkiler modeline göre 15 veri ile gerçekleştirilen meta-analiz sonucunda; %95'lik güven aralığının üst sınırı 0.51, alt sınırı 0.34, anne öğrenim durumunun okuduğunu anlama üzerindeki etkisi 0.43 ($p < .05$), standart hatası 0.04 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan etki büyüklüğü değeri Dinçer (2014) tarafından belirlenen sınıflandırmaya göre orta düzeydedir. Tablo 4'te yer alan etki düzeyi ve Şekil 3'te yer alan orman grafiği birlikte değerlendirildiğinde, etkinin orta düzeyde olmasının yanı sıra annesi lisans ve üstü düzeyde öğrenim gören öğrencilerin okuduğunu anlama puanlarının annesi lise ve altı düzeyde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Baba öğrenim durumu değişkeninin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine etkisine ilişkin orman grafiği Şekil 4'te verilmiştir. Etki değerine ilişkin bulgular Tablo 5'te gösterilmektedir:

Şekil 4. Baba Öğrenim Durumunun Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisine İlişkin Orman Grafiği

Tablo 5. Baba öğrenim durumunun öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerine etkisi

	k	n	EB _{ort}	p	z	S _{hata}	EB _{alt}	EB _{üst}
BED	13	5449	.34	.00	8.76	0.04	.26	.44

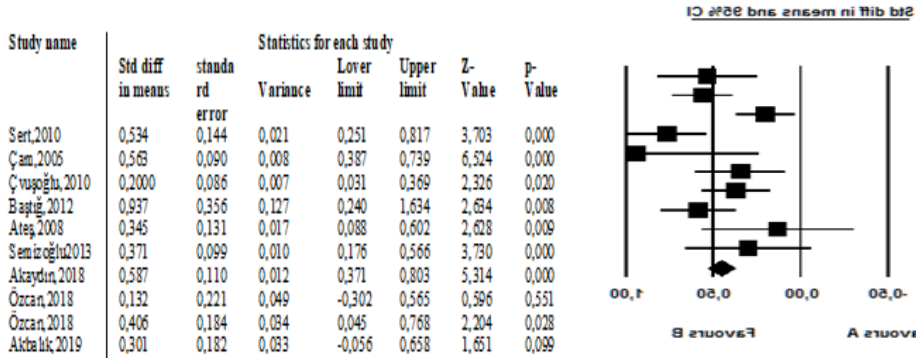
(k: Meta-analize dâhil edilen çalışma sayısı; EB_{ort}: Ortalama etki büyüklüğü; Shata: Standart hata; EB_{alt} – EB_{üst}: Etki büyüklüğünün alt ve üst sınırları Akt. Çolak vd.,2019)

Tablo 5 incelendiğinde, sabit etkiler modeline göre 13 veri ile yapılan meta-analiz araştırması sonucunda; %95'lik güven aralığının üst sınırı 0.44, alt sınırı 0.26, baba öğrenim durumunun okuduğunu anlama becerisine etkisi 0.34 ($p < .05$), etki büyüklüğünün standart hatası 0.04 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan etki büyüklüğü değeri Dinçer (2014) tarafından belirlenen sınıflandırmaya göre küçük düzeydedir. Tablo 5'te

yer alan etki düzeyi ve Şekil 4'te yer alan orman grafiği birlikte değerlendirildiğinde, etkinin düşük düzeyde olmasının yanı sıra babası lisans ve üstü düzeyde öğrenim gören öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin babası lise ve altı düzeyde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Gelir düzeyi değişkeninin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine etkisine ilişkin orman grafiği Şekil 5'te verilmiştir. Etki değerine ilişkin bulgular Tablo 6'da gösterilmektedir.

Şekil 5. Sosyoekonomik Düzeyin Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisine İlişkin Orman Grafiği

Tablo 6. Sosyoekonomik Düzeyin Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Düzeylerine Etkisi

	k	n	EB _{ort}	p	z	S _{hata}	EB _{alt}	EB _{üst}
Gelir Düzeyi	10	4403	0.45	0.000	7.07	0.06	0.32	0.57

(k: Meta-analize dâhil edilen çalışma sayısı; EB_{ort}: Ortalama etki büyüklüğü; Shata: Standart hata; EB_{alt} – EB_{üst}: Etki büyüklüğünün alt ve üst sınırları Akt. Çolak vd.,2019)

Tablo 6 incelendiğinde, rastgele etkiler modeline göre 10 veri ile yapılan meta-analiz sonucunda; %95'lik güven aralığının üst sınırı 0.57, alt sınırı 0.32, gelir düzeyinin okuduğunu anlama becerisi üzerindeki etki değeri 0.45 ($p < .05$), etki büyüklüğünün standart hatası 0.06 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan etki büyüklüğü Dinçer (2014) tarafından belirlenen sınıflandırmaya göre orta düzeydedir. Tablo 6'da yer alan etki düzeyi ve Şekil 5'te yer alan orman grafiği birlikte değerlendirildiğinde, etkinin orta düzeyde olmasının yanı sıra gelir düzeyi yüksek öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin gelir düzeyi düşük öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada sosyoekonomik değişkenlerin okuduğunu anlama becerisine etkisini tespit etmek amacıyla 2004-2020 arasında Türkiye’de yapılmış nicel çalışmalar incelenmiştir. Mevcut araştırmaya cinsiyet değişkeni açısından 49, anne öğrenim durumu değişkeni açısından 15, baba öğrenim durumu değişkeni açısından 13, gelir düzeyi değişkeni açısından 10 araştırma verisi dâhil edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, cinsiyet değişkeninin öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerine etkisi çok düşük düzeydedir. Alanyazın incelendiğinde cinsiyet değişkeninin okuma başarısını etkisini inceleyen bir meta-analiz çalışmasına rastlanmamıştır. Ancak bireysel araştırmalarda Çam (2006), Çavuşoğlu (2010), Şahin (2011), Uyanık (2011), Özyılmaz (2010), Baştuğ ve Keskin (2012), Berkant ve Tüzer (2017), Karasu (2019) ve Ökcü (2019) benzer bulguya ulaşmıştır. Her ne kadar etki büyüklüğü düşük düzeyde olsa da kadın öğrencilerin okuduğunu anlama puanları erkek öğrencilerden daha yüksektir. Kadın öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin daha yüksek olması alanyazında kişilik, kültürel ve anatomik farklılıklarla açıklanmaktadır (Sur, 2020). Çeliköz (2009), Ürgüp (2015) yaptığı araştırmada kadın öğrencilerin sözel zekâlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Düşük sözel zekâyâ sahip üniversite öğrencilerinin bireysel kelimeleri ve olguları tanımlayabilmeleri ancak metindeki bilgileri önceden edinilen bilgilerle birleştirememeleri sözel zekânın okuma becerisini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Baker, 1985). Bu durumda zekâ faktörünü kadın öğrencilerin okuma becerilerindeki yüksekliği açıklayan bir değişken olarak kabul etmek mümkündür.

Karatay (2010), Demir (2009), Yılmaz ve Benli (2010), Demir ve Kan (2017) tarafından yapılan araştırmalarda okuma becerisindeki cinsiyete dayalı farklılık kişilik faktörü ile açıklanmıştır. Karatay (2010) kadın öğrencilerin okuma stratejileri konusundaki bilişsel farkındalık düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olmasını okuma tercihleri, sıklığı ve alışkanlığı ile ilişkilendirmektedir. Demir ve Kan (2017) kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre okuduğunu anlamada daha başarılı olmalarında okuma tercihi, sıklığı, metne odaklanma süresinin ve düzeyinin etkili olmuş olabileceğini düşünmektedir. Okuma alışkanlığına yönelik tutumu çeşitli değişkenlere göre inceleyen Yılmaz ve Benli (2010) kadın öğretmen adaylarının okuma tutumlarının erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kadın öğrencilerin kitap okumayı sevmeleri (Demir, 2009) onların daha fazla kitap okumalarını dolayısıyla okuduğunu anlama puanlarının yükselmesini sağlamaktadır. Kadın öğrencilerin kitap okumayı sevmesi cinsiyetin okuduğunu anlama üzerinde yarattığı farklılığı açıklayan bir unsurdur.

Sadioğlu ve Bilgin (2008) tarafından yapılan araştırmada okuma becerisindeki cinsiyete dayalı farklılık kültürel faktör ile açıklanmıştır. Öğrencilerin eleştirel oku-

ma puanlarını tespit ettiği araştırmasında Sadioğlu ve Bilgin (2008) kadın öğrencilerin eleştirel okuma puanlarının erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olmasını kadınların erkeklerle göre evde daha çok zaman geçirmelerine buna karşılık erkeklerin çocukluk, ergenlik ve yetişkinliklerinde sokağa, kahveye, arkadaşlarının yanına çok daha sık ve rahat çıkabilmelerine bağlamaktadır. Bu sayede kadınlar erkeklerle göre daha çok kitap okumakta ve eleştirel okuma alışkanlığı geliştirmektedir. Kadın öğrencilerin okuduğunu anlama stratejilerini daha fazla kullanmaları (Güngör, 2005) okuduğunu anlama puanlarındaki yüksekliği açıklamaktadır. Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre kitap okumaya daha fazla zaman ayırmaları onların strateji kullanımında daha başarılı olmalarında önemli bir etkidir. Kuş ve Türkyılmaz (2010) yaptıkları çalışmada okuma sıklıkları ile okuma stratejileri kullanma düzeyleri arasında olumlu ilişki olduğunu tespit etmiştir. Okuduğunu anlama üzerinde, cinsiyet faktörünün düşük düzeyde etkiye sahip olması kişilik ve kültürel faktörlerin kadın öğrencilerin anlama puanlarındaki yüksekliği açıklayan iki önemli unsur olduğunu düşündürmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, anne öğrenim durumu değişkeninin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine etkisi orta; baba öğrenim durumu değişkeninin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine etkisi düşük düzeydedir. Alanyazın incelendiğinde anne-baba öğrenim durumu değişkeninin okuma başarısını etkisini inceleyen bir meta-analiz çalışmasına rastlanmamıştır. Ancak bireysel çalışmalarda Ateş (2008), Çavuşoğlu (2010), Özcan (2018) benzer bulguya ulaşırken Beyhatın (2019) anne öğrenim durumu düşük öğrenciler lehine anlamlı düzeyde farka ulaşmıştır. Sabak Kaldan (2007), Yılmaz (2019) iki değişken arasında anlamlı ilişkiye rastlamamıştır. Mevcut çalışmada öğrenim düzeyi yüksek ebeveyne sahip öğrencilerin okuduğunu anlama başarıları, öğrenim düzeyi düşük ebeveyne sahip öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Anne ve babalar, öğrenim düzeyleri yükseldikçe çocuklarına daha kaliteli eğitim imkânı sunmaya çalışmakta; eğitim-öğretim sürecinde çocuklarının eksikliklerini gidermeleri için onlara daha fazla yardımcı olmaktadır. Ayrıca anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumuna göre çocukların okuduğunu anlama becerisini daha fazla etkilemektedir. Annelerin çocukları üzerindeki etkisinin babalara oranla daha fazla olduğu bir gerçektir, anneler çocuklarıyla daha fazla zaman geçirirler ve onlarla daha fazla ilgilenme fırsatı bulurlar. Anne ile sürekli etkileşim hâlinde olan çocuğun ondan daha fazla etkilenmesi kadar doğal bir durum yoktur (Sert, 2010).

Araştırma sonucuna göre gelir düzeyi değişkeninin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine etkisi orta düzeydedir. Benzer bulguya yaptığı çalışmada Çam (2006), Çavuşoğlu (2010), Özcan (2018), Akaydın (2018) da ulaşmıştır. Ailenin maddi imkânları beslenme, giyim, iletişim araçlarından faydalanma, ulaşım, sağlık gibi bireyin yaşam kalitesini etkileyen unsurlar üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Şahin, 2011). Bloom (1964) (aktaran Bradley ve Corwyn, 2002) ve Hunt'a (1961) (aktaran

Bradley ve Corwyn, 2002) göre düşük sosyoekonomik düzeydeki aile çocukları bilişsel olarak uyarıcı materyallere, deneyimlere erişememekte ve bu durum onların bilişsel büyümelerini sınırlamakla kalmayıp aynı zamanda okuldan yararlanma şanslarını da azaltmaktadır. Ailenin gelir düzeyi arttıkça aynı ölçüde çocuklarına sunduğu bilişsel, sosyal ve kültürel imkânlar da artmaktadır. Dengeli ve düzenli beslenme çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle refah düzeyindeki artış çocukların okuma becerilerini olumlu yönde etkilemektedir. Benzer görüşü paylaşan Chiu (2010) daha fazla parası olan ailelerin daha zengin bir öğrenme ortamı yaratmak için daha fazla eğitim kaynağı satın alabileceklerini düşünmektedir (aktaran Chiu ve Chaw, 2014). Ailenin gelir düzeyi arttıkça aynı ölçüde çocuklarına sunduğu bilişsel, sosyal ve kültürel imkânlar da artmaktadır. Dengeli ve düzenli beslenme; çocukların fiziksel, zihinsel gelişimlerine ve aynı zamanda okuma becerilerine olumlu yönde katkıda bulunmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle aşağıda sıralanan öneriler geliştirilmiştir:

1. Anne ve babalar, öğretmenler; erkek öğrencilerin okuma alışkanlığını edinmeleri, okuma tutumlarını artırmaları dolayısıyla okuma becerisini geliştirmeleri için daha fazla etkinlik yapmalıdır.
2. Anne ve baba eğitim düzeyi okuma becerisini etkileyen önemli bir değişkendir. Eğitim düzeyinin düşük olduğu bölgelerde yetişkinleri bilinçlendirecek seminerler vermenin öğrencilerin okuma becerisinin gelişmesinde olumlu yönde katkıda bulunacağı düşünülmektedir.
3. Düşük sosyoekonomik düzeydeki ailelerin bulunduğu bölgelerdeki okullarda çocukların bilişsel uyarıcı materyallerle daha fazla etkileşim kurmasını sağlamak öğrencilerin okuma becerisinin gelişmesinde olumlu katkıda bulunacaktır.

Kaynakça

- AÇIKGÖZ, K. Ü. ve Güngör, A. (2005). *İşbirlikli öğrenme ve geleneksel öğretimin okuduğunu anlama üzerinde etkileri ve cinsiyet ile ilişkileri*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi, 43, 354-378.
- AĞIN HAYKIR, H. (2012). İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerisi ile yazılı anlatım becerisi arasındaki ilişki (Yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- AKAYDIN, Ş. (2018). Yedinci sınıf öğrencilerinin kelime bilgi düzeyleri ile okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki (Doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

- AKBALIK, S. (2019). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve fen başarılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- AKYOL, H. (2010). Türkçe ilk okuma yazma öğretimi. Pegem Akademi.
- ALTUNKAYA, H. ve Sülükçü, Y. (2018). *7. sınıf öğrencilerinin okuma stratejileri üstbilişsel farkındalık düzeyleri ile okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 7 (4), 2502-2517.
- ANILAN, H. (2004). *Bazı değişkenler açısından Türkçe dersinde okuduğunu anlama*. AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (2), 89-102.
- ARSLAN, A. (2013). *Çeşitli değişkenler açısından dinlediğini anlama durumları*. Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 2 (5), 61-81.
- ATEŞ, M. (2008). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri ile Türkçe dersine karşı tutumları ve akademik başarıları arasındaki ilişki (Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- BAKER, L. (1985). *Differences in the standards used by college students to evaluate their comprehension of expository prose*. Reading Research Quarterly, 20 (3), 297-313.
- BALCI, S. ve Baydemir, C. (2015). *Sağlık bilimlerinde meta analizi*. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1 (1), 9-11.
- BAŞTUĞ, M. ve Keskin H. K. (2012). *Akıcı okuma becerileri ile anlama düzeyleri (basit ve çıkarımsal) arasındaki ilişki*. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 13 (3), 227-244.
- BAYAT, N., Şekercioğlu, G ve Bakır, S. (2014). *The relationship between reading comprehension and success in science*. Eğitim ve Bilim, 39 (176), 457-466.
- BAYRAKTAR, İ. (2019). *Yüzey yapı değişiklikleri ile öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki üzerine bir inceleme (Doktora tezi)*. Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- BERKANT, H. G. ve Tüzer, A. (2017). *Sekizinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve sayısal ders başarılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 14 (2), 171-190.
- BEYHATIN, F. (2019). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarılarının ve okuma hızlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Okuduğunu Anlama Becerisini Etkileyen Çeşitli Değişkenler: Bir Meta Analiz Çalışması

- BOZKURT, M. (2013). Beşinci sınıf öğrencilerinin üstbilişsel okuduğunu anlama farkındalığı ve okuma motivasyonları ile okuma düzeyleri arasındaki ilişki (Yüksek lisans tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- BRADLEY, R. H. ve Corwyn, R. F. (2002). *Socioeconomic status and development*. Annual Review of Psychology, 53 (1), 371-399
- ÇAKICI, D. (2011). *Şema kuramının okuduğunu anlama sürecindeki rolü*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 30 (7), 77-86.
- ÇALIŞKAN, M. (2000). Ailenin bazı sosyo-ekonomik faktörlerinin öğrencinin okuduğunu anlama başarısına etkisi (Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- ÇAM, B. (2006). İlköğretim öğrencilerinin görsel okuma düzeyleri ile okuduğunu anlama, eleştirel okuma ve Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişki (Yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- ÇAVUŞOĞLU, E. (2010). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyi ile matematik problemlerini çözme başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÇELİKÖZ, N. (2009), "Kadınlar Sözel Erkekler Sayısal Zekâlı", 06.02.2020 tarihinde <http://www.haberciniz.biz/kadınlar-sozel-erkekler-sayisal-zekali-721961h.htm> internet adresinden alınmıştır.
- CHIU, M. M., ve Chaw, B. W. Y. (2014). Classmate characteristics and student achievement in 33 countries: classmates' past achievement, family socioeconomic status, educational resources, and attitudes toward reading. Journal of Educational Psychology. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a0036897>
- ÇOLAK, İ., Türkkas Anasız, B., Yorulmaz, Y. İ., ve Duman, A. (2019). *Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerine cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve baba öğrenim düzeyi değişkenlerinin etkisinin incelenmesi: bir meta analiz çalışması*. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 10 (1), 67-86. DOI: 10.19160/ijer.541861
- DEMİR, R. ve Kan, M. O. (2017). *7. sınıf öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri*. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13 (2), 666-682. Doi:10.17 860/mersinefd.324205.
- DEMİR, T. (2009). *İlköğretim II. kademe öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma*. Turkish Studies, 4 (3), 717-745. Doi: 10.7827/TurkishStudies.703.
- DEMİRCİ, M. E. (2008). Okuma becerisini ses temelli cümle yöntemi ile kazanan ilköğretim okulu ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma hızı ve okuma doğruluk düzeyleri (Yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DEMİREL, Ö. ve Şahinel, M. (2006). Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi. PegemA Yayıncılık.

- DİNÇER, S. (2014). Meta-analize giriş. Anı Yayıncılık.
- DOĞAN, Y. ve Baştuğ, M. (2020). *Okuduğunu anlamayı geliştirmede kullanılan stratejilerin etkililiği: bir meta analiz çalışması*. Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 6 (2), 199-216.
- ELLEMAND, A. M. ve Oslund, E. L. (2019). *Reading comprehension research: Implications for practice and policy*. Policy Insights From the Behavioral and Brain Sciences, 6, 3–11. <https://doi.org/10.1177/2372732218816339>
- ESER, M. T., Yurtcu, M. ve Aksu, G. (2020). R programlama dili ve jamovi ile meta analiz uygulamaları. Pegem Akademi.
- GÖĞÜŞ, B. (1978). Türkçe ve yazın eğitimi. Gül Yayınevi.
- GÖKTAŞ, Ö. ve Gürbüz Türk, O. (2012). *Okuduğunu anlama becerisinin ilköğretim ikinci kademe matematik dersindeki akademik başarıya etkisi*. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi, 2 (4), 52-66.
- GÜNEŞ, F. (2007). Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma. Nobel Yayınevi.
- GÜNEŞ, F. (2013). Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller. Pegem A Yayınları.
- GÜNEŞ, F. (2009). Hızlı okuma ve anlamı yapılandırma. Nobel Yayın Dağıtım.
- GÜNGÖR, A. (2005). *6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama stratejilerini kullanma düzeyleri*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 101-108.
- GÜR, D. (2018). *İlkokul öğrencilerinin dikkat düzeyleri, öz-düzenleme becerileri ve okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- KANDEMİR, H. (2019). *Beşinci sınıf öğrencilerinin çalışma alışkanlık ve tutumları ile üstbilişsel okuduğunu anlama farkındalığı, okuduğunu anlama ve okuma tutumları arasındaki ilişki (Yüksek lisans tezi)*. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- KARAKUŞ TAYŞI, E. (2007). *İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin hikâye ve deneme türü metinlerindeki okuduğunu anlama becerilerinin karşılaştırılması (Kütahya ili örneği) (Yüksek lisans tezi)*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KARASU, İ. (2019). *Okuduğunu anlama yorumlama ve dört işlem becerisinin 6. sınıf fen bilimleri dersi sürat konusundaki öğrenci başarısına etkisi (Yüksek lisans tezi)*. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- KARATAY, H. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin okuduğunu kavrama ile ilgili bilişsel farkındalıkları*. TÜBAR, XXVII, 457-475.

- KATIRCI AĞAÇKIRAN, Z. ve Kuşdemir Kayıran, B. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarılarının ve okuma hızlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2 (2), Gaziantep.
- KESKİN DENİZ, M. (2013). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinde okuduğunu anlama becerisi ile matematik dersindeki akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- KILIÇ, A. (2019). *Okuma motivasyonu ve okuduğunu anlamamanın akademik başarıya etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi) Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- KIRAN, M. S.(2019). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme beceri düzeyleri ile okuduğunu anlama başarı durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- KURNAZ, H. (2018). *Bilgilendirici metinlerde okuduğunu anlamayı etkileyen faktörler* (Doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- KURUDAYIOĞLU, M. (2011). *Zihinsel ve fiziksel bir süreç olarak okuma*. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31 (1), 15-29.
- KUŞ, Z. ve Türkyılmaz, M. (2010). *Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmeni adaylarının okuma durumları: (ilgi, alışkanlık ve okuma stratejilerini kullanım düzeyleri)*. Türk Kütüphaneciliği, 24 (1), 11-32.
- OKURSOY G. F. (2009). *Kavram haritaları öğretim stratejisinin öğrenci başarısına etkisi: bir meta analiz çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖKCÜ, M. (2019). *Beşinci sınıf olağan gelişim gösteren ve özel yetenekli öğrencilerin okuma tutumları ve okuduğunu anlama becerilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Biruni Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZBAY, M. (2009). *Anlama teknikleri I: okuma eğitimi*. Öncü Kitap.
- ÖZCAN, S. (2018). *Beşinci sınıf normal ve üstün zekâlı öğrencilerin üstbilişsel düşünme, üstbilişsel okuma ve okuduğunu anlama becerilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZDER, H., Konedralı, G. ve Doğan, H. (2012). *İlkokul Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerilerinin Değerlendirilmesi*. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi, 2 (4), 13-26.
- ÖZYILMAZ, G. (2010). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerine okuduğunu anlama stratejilerinin öğretiminin okuduğunu anlama başarısı üzerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZYILMAZ, G. ve Alçı, B. (2011). *The effect of reading comprehension strategy instruction on reading comprehension achievement of 7th grade students*. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 4 (1), 71-94.

- SABAK KALDAN, A. (2007). İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin Türkçe derslerinde okuduğunu anlama becerilerini etkileyen ekonomik ve demografik etkenler (Yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- SADIOĞLU, Ö. ve Bilgin, A. (2008). *İlköğretim öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile cinsiyet ve anne-baba öğrenim düzeyi arasındaki ilişki*. İlköğretim Online, 7 (3), 814-822.
- SARACALOĞLU, A. S., Dedeşali, N. C. ve Karasakaloğlu, N. (2011). *Sekizinci sınıf öğrencilerinin sessiz okuma hızları ve okuduğunu anlama düzeyleri*. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12 (3), 177-193.
- SARAÇ EKMEK, M. (2019). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin boş zaman etkinliklerinin ve okuduğunu anlama becerilerinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- SEMİZOĞLU, R. (2013). İlköğretim 5.Sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve görsel okuma düzeyi ile problem kurma becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- SERT, A. (2010). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- SUR, E. (2020). Ortaokul öğrencilerinin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri ile anlama becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- ŞAHİN, A. (2011). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalıklarının sosyo-ekonomik düzeye göre incelenmesi*. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (1), 178-188.
- ŞAŞMAZ ÖREN, F. ve Sarı, K. (2019). *Araştırmaya dayalı öğrenme stratejisinin öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerine etkisi: bir meta-analiz çalışması*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 46, 328-348. doi: 10.9779/pauefd.460168
- URFALI DADANDI, P. (2020). Okuduğunu anlamının bilişsel-motivasyonel faktörlerle açıklanması ve okuduğunu anlama güçlüklerine yönelik bir müdahale programı (Doktora tezi). Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- USTA, M. (2019). Sınıf öğretmenleri ve ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma-anlama düzeyleri ve eleştirel düşünme becerilerinin incelenmesi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- UYANIK, G. (2011). İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin boşluk tamamlama tekniğiyle belirlenen okuma seviyeleri ile okuduğunu anlama düzeylerinin karşılaştırılması (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Okuduğunu Anlama Becerisini Etkileyen eşitli Değişkenler: Bir Meta Analiz alışması

- ÜNAL, M. (2012). 6. sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının okuduğunu anlamaya olan etkisi (Yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- ÜRGÜP, S. (2015). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunun üç farklı bölümünde eğitim gören öğrencilerin çoklu zekâ alanlarının incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- YILDIZ, C. (2003). Ana dili öğretiminde çağdaş yaklaşımlar ve Türkçe öğretimi. Pegema Yayıncılık.
- YILMAZ, M. ve Benli, N. (2010). *Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 12 (1), 281-291.
- YILMAZ, S. (2019). Empatik okumanın ortaokul 7. sınıf öğrencilerinde okuduğunu anlama düzeyine etkisi (Yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uşak.